

mesos que va estar-se al Morell i les de acompanyar-lo a Tarragona i li pregava també que descompti les fetes per a ocultar les seves alhages i altres coses. Torna a repetir en eixa lletra que per tot el mes de Setembre pensava tenir la satisfacció de abraçar-los però que les circumstàncies l'havien fet mudar de pensar, i resignadament escriu al final el mot, *¡paciència!*

Abatut per la gran malaltia adquirida a Roma i per la disort que tot temps el perseguí, fra Joan Mestre va traspasar en la plàcida Niza ben poc després d'haver escrit per sa pròpia mà la seva darrera voluntat en esta forma:

«Disposicions fetes per lo P. D. Joan Mestre lo dia 21 de Setembre de 1840 en Niza.

Enterro sencill, ab assistencia de tots els sacerdots espanyols residents en dita ciutat y que sia distribuït entre estos tot el diner que quedarà liquit satisfets los gastos que ocurrerán, per celebrar misas per la sua ànima á la limosna de un franch cada una.

Lo baul, la cupa, y roba de secular que te en esta, junt ab una suma de 50 Duros deu remetrese a son cunyat D. Joan Plana resident en Fransa.

Lo Sant Cristo grós, bauls, llansols y cuixeras que te en España ho deixa al seu germá segon, resident en lo Morell.

Lo diner que espera dins poch temps rebre de España, lo dexa a la seva germana.

Al seu germá major dexa tot lo demés que te en España, ab obligació de haber de conservar tot lo que es de pertinenencia de Poblet y de retornar a las personas que ell ja sap, las cosas que tenia encarregadas de custodiar.

Las reliquias, creus, medallas y demés que portá de Roma, vol que sia distribuït conforme a la nota que se troba dins de la capsa ahont estan colocadas.

Tot lo demés que li queda en Niza vol que sia distribuït entre los espanyols mes pobres residents en dita ciutat.»

JOAQUIM GUITERT.

Poblet, maig de 1932.

ESLLAVISSAMENT D'UN TROÇ DE MURALLA DE TARRAGONA

El dia 19 del mes de febrer prop passat va esllavissar-se el troç exterior de la muralla romana immediata al costat oriental de la Torre de Sant Magí, dins de la Falsa-Braga, quin recinte monumental és considerat com el millor exemplar existent a Europa, tant per la seva dilatada extensió com per la magnificència dels carreus que la componen, els voluminosos blocs megalitics que els serveixen d'inexpugnable basament i les torres que flanquejan les primitives portes per les quals la ciutat es comunicava amb l'exterior.

Del fet se'n va donar immediat coneixement a la Superioritat, tant per la Comissió de Monuments com per l'Ajuntament, quina diligència hem d'agrair al seu Alcalde, el nostre bon amic En Pere Lloret, President del Patronat de Santes Creus. Ambdues Corporacions feren avinent a les Autoritats de Madrid les moltes mutil·lacions que en el transcurs dels segles han sofert les muralles tarragonines, a les quals les diferents civilitzacions han deixat marcat rastre, no sempre mereixedor d'elogi, fent-les més dignes d'estudi, puix que llença la seva llum damunt les pàgines de la Història de la pàtria nostra en temps llunyans.

En altres ocasions han ocorregut esllavissaments, la major part dels quals han estat de poca importància, motivant reconstruccions parcials més o menys encertades. Recentment la Comissió va consolidar un troç de parament interior, recaient al jardí del Palau Arquebisbal, facilitant el Municipi els carreus necessaris per a la reparació d'entre els que poseeix procedents del mur del Forum, desmuntat anys enrera al carrer de Santa Teresa.

De la totalitat del recinte monumental de les muralles de Tarragona han desaparegut completament els dos grans rematges que des d'un i altre extrems de la Rambla vella anaven a morir l'un a l'acantil·lat del Port, i l'altre, pel carrer de Jaume I, als voltants de

Aspecte del caygut mur romà

l'actual entrada del Serrall. Desaparesqueren també els trossos de muralla que juntaven els rematges referits per damunt l'acantilat i pel límit meridional del Circ. Subsisteix encara un troç de la que tancava l'Arce per la banda de Mitgdia, compresa dins el Museu Diocesà i edificacions properes al mateix: el troç que serveix de basament a les cases del passeig de Sant Antoni, i, a la part oposada, el pany de muralla, des de la Rambla vella a la Porta del Roser, bona part de la qual fou refeta pels temps de la guerra de Successió. El que constitueix en realitat el monument nacional és tota la estesa de muralla que va des de la porta ciclòpea immediata al dit portal del Roser fins al Castell de Pilat, passant per la Falsa-Braga, considerant-se dividida aquesta extensió en sis seccions: la primera, entre la porta ciclòpea del Roser i el baluart de la part posterior a casa l'Olivé, de la placeta de l'Oli; la segona, entre aquest baluart i la Torre de l'Arquebisbe; la tercera, entre aquesta i la del Cabiscol; la quarta, entre la del Cabiscol i la de Sant Magí; la cinquena entre aquesta Torre i el baluart de Sant Joan, i la sisena, entre aquest fortí i el Palau d'August.

La muralla està constituïda per un basament megalític, que'n alguns llocs conserva encara la seva total alçada de set metres, damunt la qual s'aixeca l'obra romana de l'època dels emperadors, entre August i Adrià, no fent-li perdre el seu caràcter els diferents esbaldrecs i ensorrades parcials que en algunes parts de l'extens llenç, ha sofert en èpoques posteriors. Aquesta part romana la formen dos murs de pedra picada d'un metre vint cm. de gruix cada u d'ells, aproximadament, separats uns dos metres cinquanta cm. per un replè de terra. L'alçada mitja exterior és de dotze metres, dels quals poc més de tres, en general, corresponen a la part megalítica.

Restà aquesta important construcció abandonada, seguint els disortats destins de Tarragona, a començaments de l'edat mitja i, posteriorment, es portaren a terme en la mateixa diferents reparacions per tal d'assegu-

rar la defensa dels llocs veïns, sens tenir en consideració l'interès artístic o arqueològic. Al repetir-se més tard l'època d'abandó, sofrí la muralla la lenta invasió d'edificis adossats a la part interior, convertint-la en molts casos en paret de carregament de les cases en qüestió.

El troç caigut és el començament del considerat en el cinqué lloc, que correspon a la part posterior del convent de les Oblates, usufructuant la part superior de la muralla en tot l'espai fronterís a la casa Conventual, la què, en tota la part llandant amb el monument romà, s'apoya amb el mur interior del mateix.

Quan van notar que s'obria una esclatxa en el terraplè de l'espai comprès entre el dos murs de carreu, donaren avís als treballadors dels voltants per a que's prenguessin les mesures necessàries encaminades a evitar desgràcies, puix que l'ensorrament del troç des de la Torre de Sant Magí fins a la porta del Socor, era molt avançat i es preveia la imminent caiguda, com ocorregué als pocs moments en una extensió d'uns vuit metres, augmentant-se fins a vint al següent dia, a l'esllavissar-se la runa que omplenava l'espai entre els dos murs i arrastrant tots els galliners i jàsseres que les monjes havien construït a la part superior, posant-se al descobert unes tuberíes i recs conductors d'aigües al terraplè de la muralla, ocasionant l'embotiment del mateix i el consegüent ensorrament que ha acabat amb la esllavissada.

Ha afavorit la caiguda el fet d'estar el mur exterior de la muralla ajustat solament al costat de la Torre immediata de Sant Magí, sense lligada de cap mena, amb l'aggravant de ésser fet l'enllaç obliquament en àngul obtús.

La caiguda ha posat al descobert un baix relleu de la deessa Minerva, protectora de la fortificació, empotrat a la part superior del front N. E. d'aquesta Torre, que caldrà deixar visible al referse la muralla, la que al nostre entendre sols deuria consolidar-se en el més essencialment indispensable, a fi de deixar-la en condicions d'ésser estudiada pels visitants la estructura interior de la mateixa.

Cal a més, anar amb molta cura al destriar tots els productes de la esclavissada per si entre les runes s'hi troba algún reste arqueològic.

Es féu un detingut reconeixement, trobant-se per la par interior d'aquesta mateixa secció corresponent a darrera l'Escorxador, separat solament per un corredor d'uns dos metres i mitj, que estava també en mal estat el peu de la muralla, puix que havent estat construïda amb carreus de pedra margaosa, geladissa, amb l'acció dels elements ha perdut bona part de la seva secció, no tenint per tant la resistència que cal per oferir garanties de seguretat.

L'arquitecte de la tercera zona, Sr. Martorell, complint amb la missió que l'Estat li té encomanada, ha visitat la muralla prenent les notes i referències necessàries als efectes de fer un estudi, no tan sols per a projectar la reconstrucció que calgui, sino també per a adoptar totes aquelles mides que l'experiència recomana a fi d'evitar temps avenir accidents com el que lamentem i que probablement no hauria tingut lloc si s'hagués atès com calia la denuncia que la Comissió de Monuments, preveient el perill, va formular a l'Alcaldia per l'any 1927.

A més, per si les Autoritats corresponents creuen arribat el cas de pendre les mides de seguretat i millor conservació del monument, s'ha denunciat a la Delegació d'Hicenda les depredacions comeses al llarg del pas de ronda de la muralla, cedit per l'Administració de Propietat i Impostos a la Comissió, segons escriptura firmada pel notari En Josep Folch a Tarragona, el dia 23 d'Abril de 1885. La propietat del monument segueix pertanyent a l'Estat, però els propietaris de finques collindants i adossades a l'interior, han anat convertint la part alta en corralets uns, i en jardins i horta, els altres, no mancant tampoc els empotraments de pals per a sostenir línies de llum i telefòniques, amb tot i les disposicions prohibitives superiors.

X.

Tarragona, abril 1932.

LA NOTA HISTORICA DE FR LA DERNOSA SOBRE SANTES CREUS

Era pel juliol del funest any 1835 quan tots els Convents i Cases Monàstiques de Catalunya eren closes, moltes d'elles d'una manera definitiva. Els Ordes Religiosos que les havien bastit i fundat s'hagueren de dissoldre a casa nostra i alguns per sempre més, car són mants els què fins a l'actualitat no han pogut encara restablir-s'hi.

Un dels més prestigiosos,—l'Orde més prestigiós, potser,—fou el del Cister, fundat per St. Robert a Cîteaux de França i vulgarment apel·lat de St. Bernat perquè aquest sant abat de Clairvaux li donà ferma empenya i vigoria.

En tancar-se aquelles Cases l'Orde vegé extingir-se dos dels seus més importants monestirs de tot el món, un i altre establerts a Catalunya i a les Comarques Tarragonines: Poblet i Santes Creus. Dos monestirs que influïren poderosament en la vida de la terra catalana des de la seva fundació a mitjans de la centúria dotzena.

I en cloure's aquelles Cases, veritables temples de santedat i sacraris de sapiència, es perdé tota una valor bibliogràfica enorme, fruit de la selecció i estudi i acoblament de set segles. Aquells còdexs i incunables i pergamins i documents, tota aquella ingència de paperam que servaven les estances de les Biblioteques i Arxius monacals, uns, a mans barroeres i ignorants, han sigut anihilats; altres, a mans mercenàries i interessades, alienats; i uns pocs, massa escaducers, resten servats ací i allà i ens allixonen i orienten de moltes i molt belles coses.

* * *

A la Biblioteca-Arxiu Provincial de Tarragona hi són servats molts i molt importants còdexs i incunables i llibres provinents dels monestirs tarragonins, en gran nombre, i principalment els més selectes, del Monestir de Santa Maria de Santes Creus.